

Recenzija rukopisa

„Nasilje u adolescentskim partnerskim vezama“, autorke Ivane Janković

Rukopis „Nasilje u adolescentskim partnerskim vezama“ (2023) napisala je Ivana Janković docentkinja na Departmentu za Psihologiju Filozofskog fakulteta u Nišu. Inspiraciju za pisanje rukopisa pronalazi u dugogodišnjem iskustvu koje datira još od vremena njenih prvih početaka bavljenja psihologijom tokom studija, a dalje se nastavlja kroz doktorske studija kada autorka istraživački fokus usmjerava na proučavanje nasilnih porodičnih i partnerskih odnosa, koje ujedno oblikuje edukacijom i stručnim radom u oblasti porodične sistemske psihoterapije. Nakon gotovo decenije naučnog i stručnog bavljenja usmjerenog na nasilne porodične i partnerske odnose, autorka Ivana Janković kroz ovaj rukopis nudi vrijednu stručnu i naučno-istraživačku građu o fenomenu nasilju u partnerskim vezama adolescenata. Kako se istraživački rad o nasilju u partnerskim vezama uglavnom oslanja na bračne partnerske veze, priča o nasilju u adolescentskim partnerskim vezama, iako s jedne strane plaši, s druge strane odgovorno otvara mogućnosti uvida u društvenu stvarnost savremenog društva.

Rukopis sadrži deset segmenata koji po principu lijevka, od opšteg ka pojedinačnom, čitaocu uvodi u razmatrani problem. Autorka čitaocu prvenstveno uvodi u odnos perioda adolescencije i značaja romantičnih odnosa u tom periodu života, a zatim objašnjava pojam kvaliteta partnerskih odnosa i dinamiku nastanka konflikta. Nakon toga, razmatra se i određuje značenje adolescentskog partnerskog nasilja i predočavaju podaci o njegovoj prevalenciji, što čitaocima, zainteresovanim za temu nasilja u partnerskim vezama, daje sve neophodne podatke za sticanje uvida i kriičko promišljanje o temi. Prva dva poglavlja pružaju dovoljnu sliku čitaocu da zaviri u teorijske koncepte koji mogu biti eksplanansi nasilja u partnerskim vezama i od pomoći stručnjacima da razumiju generisanje i održavanje nasilja u partnerskim vezama na osnovu kojih mogu kreirati i razvijati programe prevencije u praksi. Kroz treće poglavlje, autorka nudi sedam teorijskih uvida, koje iz različitih uglova ili međusobno isprepletane, neke direktno, a neke indirektno pomažu razumijevanju i objašnjenju koncepta nasilja u partnerskim vezama, te ih vješto, ali sa utemeljenom argumentacijom reflektuje na partnersko nasilje u kontekstu adolescentskog uzrasta. Teorijski pregledi uz proučavanje empirijske pozadine problema omogućili su autorki da u četvrtom dijelu rukopisa ponudi rizične i zaštitne faktore povezane sa nasiljem u adolescentskim partnerskim vezama, te da ih razmotri uz pomoć ekološkog modela razvoja, odnosno kroz interakciju pojedinca i njegove okoline, pozicionirajući pojedinca u središte sistema. U petom dijelu se govori o posljedicama partnerskog nasilja u adolescentskim vezama, posljedicama po fizičko i mentalno zdravlje, te promjene na ponašajnom planu. U šestom dijelu rukopisa govori se o programima prevencije adolescentskog partnerskog nasilja, kao i njihovim dosadašnjim učincima. Kao posebno, sedmo poglavlje opisano je nasilje u partnerskim vezama koje se odvija u virtuelnom, odnosno digitalnom okruženju, što predstavlja poseban doprinos ovog rukopisa jer ukazuje na neminovnu sličnost, interakciju, ali i refleksiju između nasilja koje je smješteno u digitalno i realnom okruženju sa posebnim osvrtom na njegovu ulogu u adolescentskom uzrastu. Osmo poglavlje posvećeno je razmatranju adolescentskog partnerskog nasilja u društvenom i kulturnom kontekstu Srbije. Poglavlje započinje predstavljanjem i analizom različitih normativa koji uređuju i preveniraju problem nasilja u partnerskim vezama u Srbiji, te pregledom dosadašnjih relevantnih empirijskih studija rađenih na području Republike Srbije. Autorka, u potpunosti argumentovano prethodnu analizu dovodi u kontekst potrebe izučavanja počinjenog i doživljenog nasilja iz perspektive ekološkog modela s ciljem prevazilaženja nedostataka u ranijim empirijskim istraživanjima ovog fenomena. Istraživanje predstavljeno u ovom rukopisu veoma utemeljeno implicira važnost nalaženja odgovora na pitanje faktora koji vrše uticaj na činjenje ili doživljavanje nasilja u partnerskim adolescentskim vezama, a kao relevantni faktore uticaja biraju se: sposobnosti postavljanja granica, pogrešna uvjerenja o kvalitetnoj partnerskoj vezi, prepoznavanje vlastitih prava, uticaj pola, školskog

uspjeha i dužine trajanja partnerske veze. S namjerom kvalitetnije praktične implikacije, predstavljeno istraživanje bavilo se i razmatranjem problema zastupljenosti različitih oblika doživljenog i počinjenog nasilja, spremnosti na traženje podrške i pružanje pomoći. Predstavljani su i prodiskutovani nalazi, koji su u pretposlednjem poglavlju čitaocu predstavljeni kroz preporuke o programima prevencije baziranim na ekološkom modelu, što predstavlja najvrijedniji doprinos implikacije dobijenih nalaza istraživanja. U završnom, desetom poglavlju, autorka iznosi zaključak kojim upozorava na neodložno reagovanje na nasilje i primjenu preporučenih programa prevencije utemeljenih na empirijskim nalazima. U kreiranju građe ovog rukopisa koji nam je Ivana Janković predočila na 285 strana, korišteno je preko 400 relevantnih izvora. Posebna vrijednost ovog rukopisa ogleda se i u njegovoj odličnoj strukturiranosti i sveobuhvatnosti.

Nije tako često da mi, naučni radnici na pitak, razumljiv način nalaze svojih istraživanja pretočimo u jasne preporuke koje direktno mogu poslužiti kolegama da u praksi primjene učinkovite programe prevencije koji su utemeljeni na empirijskim rezultatima i relevantnim teorijskim konceptima. Ivani Janković je pošlo za rukom da poveže nauku i praksu, da ukaže na kompleksnost nasilja u adolescentskim partnerskim vezama i ponudi sveobuhvatan model rada na prevenciji nasilja u partnerskim vezama u jednom posebno osjetljivom periodu života – adolescenciji.

Predlažem Nastavno-naučnom veću Filozofskog fakulteta u Nišu da rukopis „Nasilje u adolescentskim partnerskim vezama“ učini dostupnim studentima humanističkih i društvenih nauka, praktičarima u oblasti obrazovanja, socijalne zaštite i zdravstva, kao i nevladinog sektora.

Recenzent

dr Sanja Radetić Lovrić, redovni profesor

Katedra za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci

Banja Luka, 27. decembar 2022. godine